

Kommentar til Treholt-affæren

af *Lasse Budtz*

Sagen mod Arne Treholt er ikke sluttet. På det tidspunkt, hvor dette skrives, ser det endda ud til, at sagen meget vel kan komme til at trække ud over et anseligt tidsrum, hvilket norske kilder forventer. Vi må altså retfærdigvis vente med at tage definitiv stilling til Treholts gerninger eller mangel på samme, indtil en afgørelse foreligger.

Ifølge den norske anklagemyndighed er der tale om en tilståelses-sag, i hvert fald skal Treholt have tilstået »noget«. Men det er hævet over enhver tvivl – efter min mening – at Treholt-sagen lige fra begyndelsen er blevet udnyttet til det yderste politisk og i virkeligheden på en helt uansvarlig måde.

Da jeg på grund af manglende informationer af gode grunde ikke kan tage endelig stilling til omfanget af Treholts gerninger, vil jeg holde mig til sagens politiske sider, idet jeg dog meget gerne vil fremhæve, at meget tyder på, at det gør Treholt for stor »ære« ved at udnævne ham til århundredets spion i den vestlige verden, og hvad massemedierne og højreorienterede nu ellers har fundet på at kalde ham.

Men det er sandsynligt, at der gennem tiderne har været adskillige »Treholter« her og der, og det er ikke alene lige så sandsynligt men en absolut kendsgerning, at en række vestlige lande benytter sig af akkurat samme metoder, som dem, Treholt nu anklages for at have brugt.

Treholt er selv blevet brugt – af den meget stærkt borgerligt dominerede vestlige presse og især naturligvis den nordiske og den norske både af politiske og økonomiske grunde. Treholt-historien er en særlert, og den har derfor fået alt, hvad den kunne holde til. Det har ikke spillet nogen større rolle, om man i denne forbindelse har holdt sig til kendsgerningerne. Der er penge i Treholt.

Men der er sandelig også politik i sagen. Beviser ikke afsløringen af Treholt, at der dybt ind i de socialdemokratiske partier findes folk, der er på vej til at gøre hvad som helst for at tjene »sagen«s interesser – inklusive svigte landets oplagte interesser? Er Treholt ikke et udtryk for, at alle disse socialister og kommunister i virkeligheden kun tjener øst-blokkens og selvfølgelig især Sovjets interesser?

Den slags spørgsmål er vi – som mange vil have opdaget – blevet stillet overfor efter Treholts sagens fremkomst, og det er ikke langt fra, at vi også i danske blade har været tæt ved at blive anklaget for landsfor-

rædderi, fordi vi stadig arbejder med tanken om etableringen af en kernevåbenfri zone i Norden.

I virkeligheden er det en utrolig situation. Meningen har i adskillige kredse været at misrekommandere alle, der ønsker at arbejde for afspænding og nedrustning, med henvisninger til Treholt. Hvis han er spion, så er vi andre det jo nok også – i hvert fald indtil det modsatte er bevist.

Man kan med god grund sige, at metoderne ikke mindst er afslørende for dem, der anvender dem, og personligt er jeg ikke overrasket over at møde den refererede holdning hos nogle af højregrupperne i dette land. Hvad der er helt afgørende er naturligvis, at vi ikke i vor politiske gerning lader os gå på.

Det kan måske være på sin plads at gøre opmærksom på, at Arne Treholt nok hele sit liv har været socialdemokrat, ligesom hans familie har været knyttet til partiet og naturligvis stadig er det. Men Treholt har aldrig haft en sådan indflydelse, at han f.eks. har været deltager i de nordiske eller europæiske forhandlinger, vi har ført – og det norske socialdemokratiske parti, Arbejderpartiet, har ført – om spørgsmålet om Norden som en kernevåbenfri zone. Men selvom han havde, ville det ikke have ændret vor holdning, for det drejer sig selvsagt om selve sagen og ikke om Treholt, hans skæbne og hans motiver.

Der findes en nordisk sikkerhedspolitisk gruppe, der har arbejdet i 12 år, og som er nedsat af de fem nordiske landes socialdemokratiske partier. Her har man fra tid til anden drøftet zone-mulighederne, og forskellige modeller er blevet opstillet. En af de modeller, der er drøftet, er Jens Evensens, som er meget interessant, reel og gennearbejdet. Nogle mener, den er mere juridisk eller folkeretlig end politisk, men den opfattes fortsat som et værdifuldt bidrag til forhandlingerne.

Det kan da godt være, at Treholt har været med til udformningen, og det kan da også godt være, at han som Evensens daværende nære medarbejder har været med til at udarbejde og inspirere flere af Evensens taler men hvad så? Det ændrer jo hverken Evensens formål og holdning, og de ændrer især ikke målet: Afspænding og nedrustning. Heller ikke efter, at den norske anklagemyndighed har fortalt os, at Treholt har spioneret for Sovjet.

Det er jo heller ikke Treholts holdning, der har fået Sovjet til at vise en vis imødekommenhed over for Zone-spørgsmålet i dens nordiske udgave på tre områder:

1. Man vil gerne forhandle om afgivelse af garantier om ikke-anvendelse af kernevåben mod en nordisk zone.
2. Man er villig til at forhandle om inddragelsen af Østersøen i en nor-

disk zone – hvilket er helt nødvendigt for de nordiske socialdemokrater, fordi zonen efter vor opfattelse ellers ikke får nogen reel værdi.

3. Man er villig til en drøftelse af kernevåbenoplagringen i områder, der grænser op til zonen. Hvad man fra nordisk side tænker sig, er en udtynding af kernevåbenlagrene. På Kola-halvøen, ved Murmansk-området, har man den største koncentration af kernevåben i den ganske verden. De nordiske socialdemokrater forestiller sig ikke, at de under en forhandling kan kræve alle de sovjetiske kernevåben fjernet fra dette område. Det ville være utopi. Men vi forestiller os, at man kan forlange en fjernelse af kernevåben, der fra dette område kan affyres mod den nordiske zone. Her tænkes især på europæiske mellemstanceraketter af SS 20-typen, men også på mere taktisk betonedede kernevåben som SS 21, 22 og 23 samt f.eks. kernevåben-artilleriammunition m.m. Det kan også være små taktiske kernevåben beregnet til morterer.

Kerne våbenfrie zoner blev diskuteret i det norske socialdemokratiske parti og mellem det norske parti og os andre længe inden, der var tale om at placere Treholt i Evensens kontor. Hvilket let kan kontrolleres. Treholts betydning for arbejdet er altså i realiteten ligegyldig. Og hvad han måtte have erfaret om zoner og nordiske ideer om dem ved at arbejde på Evensens kontor, er i forvejen blevet debatteret i stor offentlighed – iøvrigt helt efter planen, da vi ønsker at inspirere til en bred nordisk debat bl.a. om dette emne.

Men dertil kommer det ikke uvæsentlige, at folk med blot det mindste kendskab til skabelsen og udformningen af sikkerhedspolitiske planer ved, at disse simpelthen aldrig er resultatet af en enkelt mands virksomhed. Ikke en gang når Henry Kissinger er indblandet. De nordiske socialdemokratiske partier er kommet frem til deres sikkerhedspolitiske holdninger og planer efter langvarigt analysearbejde, efter talrige diskussioner og debatter nationalt og internationalt og endelig efter vedtagelser i de kompetente forsamlinger.

De borgerlige kredse, der påstår noget andet, er enten uvidende om de faktiske forhold, eller også lyver de bevidst. Ingen af delene er anbefalelsesværdige.

Forsvar for demokratiet

af Henrik Zahle

»Det er en regel uden undtagelse: hvis et land beslutter at bevare sine værdier og sine rettigheder ved hjælp af de nye våben, der tilintetgør alle værdier og alle rettigheder, da kan det ikke klare den åndelige belastningsprøve, som det blotte forsæt indebærer, uden at tage skade på sin sjæl.«

Robert Jungk i Forord til Claude Eatherly og Günther Anders: Samvittighed forbudt!
København 1961 s. 8.

1. Jura kan ikke sikre fred

Ingen juridisk regulering kan i sig selv hindre krigen. Juridiske forbud mod at starte krig, mod at anvende visse våben, eller mod at anvende bestemte våben under visse bestemte omstændigheder, kan ikke i sig selv holde kræfter tilbage af økonomisk og politisk karakter, der ser deres interesse – hvor kortsigtet den end måtte være – i at sætte sig ud over sådanne regler.

En analyse af de gældende regler om krigsførelse og våbenanvendelse er på den anden side ikke uden interesse. En analyse af beslutningsregler kan vise, om beslutningsreglerne harmonerer med det – demokratiske – beslutningssystem, som militæret skal forsvare. Hvor langt er samfundet kommet i retning af på forhånd og i fredstid at åbne op for krigens gru i dens forskellige facetter? Og hvem træffer afgørelserne i den kritiske stund?

2. Emne: Hvordan træffes beslutning om anvendelse af militære magtmidler fra dansk område eller med indsats af danske styrker?

Emnet for de følgende punkter er den retlige regulering af beslutningsprocessen vedrørende militære spørgsmål. Men undersøgelsen er begrænset til reglerne om, hvem der træffer beslutning om at indsætte militæret. Spørgsmål om bevillingsret, etablering af infrastruktur, ad-